

לע"נ
נתנאל בן
ציפורה
ושלמה
רפאל בן
אסתר
ת.נ.צ.ב.ה.

גליון

420

פרשת כי-תשא תשפ"ב

כאשר שמע זאת הגאון רבי נסים אמר: "ההסבר לזה הוא שזכות החזקת התורה של אותו נפטר היא זו שגרמה שאזכה לגמול עמו הכרת הטוב המגיע לו, ולכן נקלעתי לרחוב ירושלים שלא לצורך, רק כדי שאוכל ללוות את אותו נפטר בדרכו האחרונה. [מתוך 'פניני עין חמד']

זֶה יִתְּנוּ (ל, יג)

נתינת כסף למטרות של הקב"ה - החזקת תורה, צדקה וחסד, חשובה מאד במרומים. לעיתים אנחנו זוכים לראות זאת בחוש.

זֶה יִתְּנוּ... בְּחִיצֵי הַשָּׁקֶל (ל, יג)

טעם נפלא לכך שציוותה התורה לתת דווקא מחצית השקל ולא שקל שלם, מביא מרן החיד"א בשם רבי שלמה אלקבץ: ללמדנו על ה'ערבות' של כלל ישראל. שאי אפשר שיאמר יהודי: 'אני יכול לחיות לעצמי בעבודת את ה' יתברך, וכך אוכל להגיע לשלמות ללא הפרעות וטרדות של אחרים', אלא אדרבא, יש לדעת כי כל אחד מישראל הוא רק 'חצי' כשהוא לעצמו! והאפשרות היחידה להגיע לשלמות היא רק בשיתוף עם הזולת, בערבות ונשיאת עול עם השני, רק כך יוכל האדם להגיע לשלמות בעבודתו, ללא זה הוא נשאר רק חצי!.

* * *

יום שישי, על דלת ביתו של מרן הגאון רבי נסים קרליץ זצ"ל מתדפק יהודי, מעטפה גדושה בשטרות כסף נתונה בידיו. הדלת נפתחת והאיש נכנס אל חדרו של הגאב"ד.

"זו תרומה עבור כולל 'חזון איש' אומר הלה.

ברכת "ישר כח" מלווה את האיש בדרכו החוצה.

שבוע חולף, יום שישי קרב ובא. שוב נצרר כסף במעטפה, ובהגיע יום שישי עושה היהודי את דרכו למסור את התרומה למרן הגאון ר' נסים קרליץ עבור החזקת הכולל. מעשה זה חזר על עצמו מדי יום שישי במשך שנים ארוכות.

* * *

יום אחד, לאחר שנים רבות, צעד רבינו ברחובות בני ברק כשהוא שקוע בלימודו. תוך כדי הילוכו הסיח דעתו מהדרך, ולפתע מבלי שהתכוון מצא עצמו ברחוב ירושלים שבעיר בני ברק. עוד לפני שהספיק לשוב על עקבותיו, נקלע רבינו ללוויה שעשתה את דרכה ברחוב ירושלים. כמובן שרבינו הצטרף אל המלווים כפי שמורה ההלכה. בעודו צועד אחר מיטת הנפטר והנה ניגש אליו אחד המלווים, היה זה היהודי שמגיע מדי ערב שבת לתרום כסף עבור החזקת הכולל. נרגש ותמה פנה אל הגאון רבי נסים בשאלה: "כיצד ידע הרב להגיע ללוויה?".

רבינו לא הבין את שאלתו והשיב בפליאה: "לא ידעתי ולא התכוונתי למאומה. רגליי הוליכו אותי לכאן בלי כוונה, ומכיוון שנקלעתי ללוויית המת המשכתי ללוות כמו שמורה ההלכה".

"הרי זו השגחה מיוחדת משמים!", היהודי התרגש מאוד, "היהודי הנפטר הוא זה שתרם את הכסף לכולל 'חזון איש' מידי יום שישי, ומאחר ונדיב זה רצה להישאר בעילום שם - הוא עשה אותי שליח להעביר את כספו מידי שבוע בשבוע לרבינו במשך שנים רבות. והנה לפתע אני רואה את הגאב"ד משתתף בעצמו בלוויה...".

כדי להבין מה זו 'נשיאה בעול עם השני', נביא מעשה מרטיט ממרן הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת מיר [הובא ב'אוצרות התורה']. מסופר, כי בעיצומה של מלחמת השחרור נולד להגר"ח שמואלביץ בן. בימים אלו היתה סכנה של ממש בהליכה ברחוב ללא מגן ומחסה, אבל ברית המילה התקיימה בבית החולים, כשהפגזים נוחתים מכל עבר ומרעידים את קירות הבית. בדרך לא דרך עשו ר' חיים ובני ביתו את הדרך עד לבית החולים. כשהסתיימה הברית ורצו לחזור, גברו ההפגזות, ולכן הדרך חזרה נעשתה בריצה, וצריך היה להמתין לנפילתו של הפגז לרוץ ולתפוס מחסה בפתחו של בית, להמתין שוב לנחיתתו של הפגז הבא ושוב למהר ולמצוא מסתור בפתחו של בית אחר. באחת הפעמים של ההתקדמות שבין פגז לפגז, הבחין ר' חיים בפתחו של אחד הבתים בילד, שהיה חבוש בידיו וברגליו, וים של צער ומכאוב נסוך על פניו המיוסרות. ר' חיים נעצר כך באמצע הרחוב והחל בוכה, בן משפחה שליווה אותו זעק לעברו למהר ולתפוס מחסה מפני הפגז שעומד ליפול, ואולם ר' חיים לא מסוגל היה למוש ממקומו, והמשיך להתבונן בילד הסובל כשהוא בוכה וממרר על כאבו, בהיותו הוא עצמו נתון בסכנה.

לאחר זמן מה המשיך ר' חיים במנוסתו מפני הפגזים, וכשהגיעו למחסה הסביר לבן משפחתו, מדוע לא יכול היה לזוז ממקומו בראותו את צערו של הילד. הוא הסביר ואמר, "סכלים חושבים ש'לשאת בעול' פירושו רק לעזור לשני, וכאשר אדם נפצע וכבר חבשו אותו בידי וברגליו, ומעתה מסוגל כבר לעשות הכל בכוחות עצמו, כבר אין במה לעזור לו. לא ולא!", אמר ר' חיים, "נכון שלעזור לו פיזית אי אפשר, אבל מה עם 'נשיאה בעול'? אפשר ואפשר לעזור לו - להתחלק עמו בכאב!". זה נקרא לחיות את הזולת! זוהי שלמות של ערבות!

מעשה נפלא נוסף, סיפר הגר"א **בבבצל שליט"א**, רבה של העיר העתיקה: בישיבה לבעלי תשובה היו בחור ובחורה שעמדו להינשא, וכבר שלחו הזמנות לחתונה. והנה מספר ימים לפני החתונה, סיפרה הכלה כדרך אגב, שבעבר היתה נשואה לגוי מסוים בארגנטינה. הידיעה נפלה כרעם ביום בהיר על ראש החתן, משום שהיה כהן, וכידוע אשה שחייתה עם פסול חיתון אסורה לכהן. מה עושים?, הרי ההזמנות כבר נשלחו וההורים כבר הגיעו מחו"ל?. אמר רבו של הבחור: "בוא נלך לרבי **שלמה זלמן אויערבך**, אולי ימצא פתרון". כשהגיעו לביתו הייתה השעה אחר חצות הלילה, אבל משום דחיפות העניין העזו לעלות לביתו. למזלם האור עדיין דלק. הרב יצא מחדרו ושמע את כל המעשה. מובן שהתשובה הכואבת הייתה ברורה, הזוג לא יכול להתחתן על פי ההלכה! ואז התרחש דבר נורא, באותו רגע פרץ מרן הרב אויערבך זצ"ל בבכי קורע לב, שפשוט אי אפשר היה לעמוד מולו. הוא המשיך ובכה ללא הרף. הנוכחים הרגישו נבוכים על הצער העצום שגרמו לראש הישיבה ולא ידעו את נפשם. אחר זמן מה יצאו את הבית ברגשות מעורבים של צער על המצב, אבל בעידוד שקבלו מההשתתפות הכנה של מרן הגרש"ז זצ"ל במצבם. לא יאומן מה זו דרגה של 'נשיאה בעול', להרגיש כאילו זה הצער שלי. אבל צערו של מרן הגרש"ז לא היה לחינם. סוף המעשה היה מפתיע עד מאד: אם על פי ההיגיון ההלכתי לא מצא הרב פתרון לבעיית בני הזוג, הרי שבלבו הרחום ובנשיאתו בעול עם צערם, הביא את הפתרון!... דמעות הרב קרעו שערי שמים, והישועה הגיעה לאותו הזוג! ממש למחרת הגיע יהודי מארגנטינה שהכיר את הזוג, וכששמע על הבעיה שהתעוררה, סיפר שהוא מכיר היטב את הגוי שהיה בקשר עם הבחורה בחו"ל, והוא בוודאות אינו גוי אלא יהודי המעלים יהדותו...

[מתוך 'לקראת שבת מלכתא' - הרב בנימין גולד]

היו אלו ימי המנדט הבריטי. זעקות נוראיות פילחו את ערפילי הבוקר של יום סתווי בכניסה לירושלים, ליד ליפתא. אלה היו צעקות שגעון, שלא מעלמא-הדין. אכן כן, הרעש המטריד הזה פילח את כותלי בית חולי הנפש שניצב לו באירוניה חצופה משהו, דווקא בואכה עיר הקודש. מי צועק? למה צועק? ... - תשובה בהמשך.

הם צעדו שלושה. האבא הגדול הגה"צ רבי **אריה לוי** זצ"ל, שזקנו יורד על פי מידותיו, ולידו שני בניו הקטנים, עדיין לא בני מצוות, רפאל בן 8 ושמעון בן ה-6. "המתינו כאן" ביקש האב הצדיק וניגש לחנות מכולת שליד תחנות האוטובוס. הוא שלף שילינג מכיסו, תחבו ביד המוכר והחל לבחור ולמלא את שקית הנייר בממתקים, עוגות וסוכריות צבעוניות. וכמובן, הוא לא שכח לטמון גם חתיכת חלבה שראוי להתכבד בה. "לאן הולכים אבא?" שאלו הקטנים. "לתת מתנה קטנה ומתוקה לקרוב משפחה" השיב. אחרי 20 דקות של הליכה מזורזת, הם ניצבו מול בית החולים לחולי-נפש סמוך ונראה לכפר ליפתא. האב ר' אריה ביקש משני בניו לנוח תחת עץ החרוב, בשיפולי המורד בואכה בית-החולים: "אני חוזר תוך עשר דקות, ובינתיים שנונו את משניות מסכת שבת ואבחן אתכם כשאחזור".

המחזה הזה חזר על עצמו במשך שנים מספר. כל ראש חודש צעדו האב ובניו מן הבית למכולת, שם התמלאה שקית הנייר בממתקים, אחר כך צעדו בזריזות לעבר בית החולים, השניים שינוו משניות תחת עץ החרוב, ואבא חזר אחרי 10 דקות או רבע שעה, ובחן אותם. הם ידעו ששם בתוך הבית הגדול הזה, גרים אנשים לא יציבים בנפשם, 'משוגעים'. הם ידעו שיש שם אדם שאבא שלהם אוהב ודואג לו, הם הבינו שמדובר בקרוב משפחה... ותו לא.

אחרי ארבע שנים הסתיימה תקופת המנדט הבריטי והבריטים נטשו. בית החולים לחולי נפש פונה, החולים פוזרו, חלק מהם נפטרו בצוק העתים. אבא ר' אריה כבר לא עשה את הציר הקבוע של כל ראש חודש, ורפאל ושמעון לא שאלו הרבה שאלות. הם תארו לעצמם שקרוב משפחתם כנראה נפטר... וגם הסיפור הזה אט אט שקע אל מעמקי התודעה, מבלי לתת לו תשומת לב מיוחדת. הם שכחו אותו. לימים כשהאבא ר' אריה נפטר, הם ישבו שבעה כאשר כל איש מזרם המנחמים מספר על זווית חסד חדשה שנבעה ממעיינותיו של אביהם הנערץ. ואז הגיע אביגדור... איש קשיש חבוש כובע מצחיה ובידו סל פלסטיק ובו ירקות.

"שלום, קוראים לי אביגדור, אתם לא מכירים אותי, אבל אני הכרתי את אבא שלכם לפני 25 שנה, ויותר. הייתי אח בבית החולים לחולי נפש בליפתא. בוקר אחד, ניצב אביכם בפתח בית החולים ושאל: 'תסלחו לי אני שומע מכאן זעקות נוראות, מחרישות אוזניים... מי צועק?!'. ר' אריה אביכם הבחין מיד עם כניסתו למחלקה, באותו חולה גבה-קומה אך כפוף שצעק כמו מטורף, מילים בלי פשר בלי קשר, כשהוא מקפץ ובוטט ונוגח ראשו בקיר הבטון. ניגשתי אליו, ואז הוא שאל: 'למה הוא צועק? ולמה חוץ ממנו כולם שקטים?'. הסברתי לו כיצד מתנהל כאן בית החולים על פי הנחיות הממשל הבריטי. ובכן, לא כל חולה זכאי לתרופות הרגעה... על פי הנחיית הבריטים, רק חולה שיש לו קרובי משפחה שמגלים בו ענין, והם קצת לוחצים במקומות הנכונים זוכה לקבל תרופות הרגעה... 'תבין אדוני', אמרתי לאביכם,

לחולה הזה נחמיה בודלבסקי, אין שום מכר או קרוב. הוא ניצל שואה בן בלי בית!..."

המשיך אביגדור בסיפורו: "נחמיה בודלבסקי?" צעק אביכם ר' אריה בהתרגשות, "אני קרוב משפחה שלו. אני לא מאמין, ריבוננו של עולם, נחמיה ניצל מהשואה והרי הוא לפני...". ואז ניגש אביכם אל נחמיה המטורף, חיבק ונישק אותו בחום ובאהבה, הוציא מכיסו מספר סוכריות, והורה לי להודיע לממשל הבריטי שהוא דורש במפגיע לדאוג לו לתרופות, והוא גם שלף שני שילינג כדי לעזור במימון התרופות. וכך מדי ראש חודש היה מגיע אביכם אל נחמיה החולה - שרוב הזמן בהה באוויר ופה ושם השמיע משפט מבולבל - עם שקית נייר מלאה ממתקים. יושב עמו רבע שעה, משוחח עמו בחמימות רבה. אביכם דיבר, ונחמיה שתק ולעס, רגוע ונינוח. לפני שנפרד ממנו נישק ר' אריה את נחמיה במצחו וברך אותו שיזכה לרפואה שלמה. נחמיה היה מחייך באושר, אבל נחמיה מעולם לא הבריא. יומיים לפני הכרזת המדינה כשהיינו בעיצומו של פינוי בית החולים, הוא לקה בליבו ופרפר בין חיים למוות. הצלחנו לייצב את מצבו, וכשהוא חזר להכרה, הוא סימן לעברי וביקש להשמיע כמה מילים: "אביגדור, אני רוצה שתדע, הרב עם הזקן הארוך שהביא לי כל ראש-חודש ממתקים, הוא צדיק. הוא בכלל לא קרוב משפחה שלי, מעולם לא נפגשתי אתו עד ליום שהוא בא לבית החולים עם הסוכריות. אני יודע אביגדור שרק בזכותו נתנו לי תרופות הרגעה, לפני שהוא הגיע שאגתי כמו אריה רעב בכלוב, ואם היו לי כמה דקות של אושר בחיים האיזמים שעברתי אחרי השואה הנוראה, אלו היו הדקות עם הרב הזה, עם הסוכריות, וחתיתת החלבה, עם הנשיקה במצח והברכה מכל הלב. אני מבקש ממך אביגדור שתגיד לו שאני אוהב אותו, ואני מבקש ממנו סליחה על כך שמעולם לא אמרתי לו תודה. תגיד לו אביגדור את האמת, שחוץ מהדקות האלה, דקות הגסיסה שלי, לא יכולתי להוציא משפט אחד שלם. תגיד לו תודה בשמי אביגדור. זו הצוואה שלי". רפאל ושמעון מחו דמעה סוררת...

אם דברנו על נשיאה בעול עם חברו כדי להתחבר לזולת, ושרק כך היא צורת העבודה המצווה עלינו, על אחת כמה וכמה שמצווים אנו להתרחק מכל סרך מחלוקת שבוודאי 'מפרידה בין הדבקים' ופוגעת באחדות כלל ישראל.

* * *

העיר אוז'רוב שבפולין היתה עיר לא גדולה, אך נחשבה למגדלור רוחני הפועם בעוז. בימים שלפני מלחמת העולם הראשונה כיהן בה כאדמו"ר הרה"ק רבי אברהם שלמה מאוז'רוב זי"ע, ובנו - הרה"ק רבי משה יחיאל מאוז'רוב זי"ע, בעל ה'באר משה', כיהן בה כרב בלעדי ואף פתח בעיר ישיבה לצד פעילות חסד עניפה למען נזקקי העיר. למרות שהוצעו לו הצעות רבנות מכובדות ונחשבות מערים אחרות, ויתר עליהן והעדיף להמשיך להתמסר לצרכי

הקהילה - הרוחניים והגשמיים כאחד. ואז הגיעה מלחמת העולם הראשונה, בשנים תרע"ד - תרע"ה. העיר אוז'רוב הפכה לשדה קרב מדמם, והראשונים לשלם את המחיר - היו כמובן היהודים. הכוחות הרוסים החליטו על גירוש כל יהודי העיר, שנאלצו לאסוף את מיטלטליהם ולצאת אל הלא נודע, כשמבטי לעג של שכניהם הגויים מלווים אותם לדרכם. עוד טרם יצאו כבר כבשו איכרי הסביבה כל בית או נכס יהודי, נכנסו, גנבו, שדדו ובזזו מכל הבא ליד, וכל זאת לעיני היהודים הרואים באובדן נכסיהם ועיניהם כלות. אם לא די בכך, בצאתם את העיר פקדה שריפה קשה את כל העיר ומבואותיה, כילתה את בתיה וחוללה שמות בכל הרכוש שנתר. בני הקהילה מצאו את עצמם בעירום ובחוסר כל, וכשהתירו להם הרוסים לשוב העירה - שבו כולם לאוז'רוב חפויים ואבלים, מחפשים מוצא, עידוד וניחומים על כוס התרעלה העוברת עליהם. ה'באר משה' נזעק להצלת אחיו, במאמץ אדיר גייס כספים והחל לכוון את הקהילה מחדש, ואז התרגשה ובאה עליו צרה חדשה: מגיפת הדבר. המגיפה הפילה חללים רבים, בהם גם הרבנית הצדקנית רעייתו של ה'באר משה'. מיד אחר כך, בשנת תרע"ח, נפטר עליו אביו הרה"ק רבי אברהם שלמה זי"ע, והוא נותר אלמן ויתום מאביו הגדול, כשעול הקהילה המרוסקת והמדממת כולה מוטל על כתפיו הצעירות... כאן התגלתה דמותו המאירה של ה'באר משה' במלוא יפעתה. הוא לא נתן לגזירות הקשות לשבור את רוחו, והוא עמד לעדתו כעמוד האש - המאיר את הדרך החשוכה ומחמם את הלב. בכוחות לא לו אסף את השברים, ופעל כדי לשוב ולבנות את בית הכנסת ואת מקווה הטהרה, את מוסדות החינוך ואת בתי התמחוי, הכל בנה בעל ה'באר משה' בעשר אצבעותיו לאחר החורבן הנורא שעברה הקהילה. ואז, לאחר שנים של מסירות נפש והשקעה אדירה עד כלות הכוחות, לאחר לילות כימים של עבודה מאומצת למען הכלל והפרט, לאחר הקרבה שאין מילים לתארה למען קהילת אוז'רוב עד שראה אותה פורחת כבתחילה - - - נשא ה'באר משה' את רגליו, והיגר לארצות הברית. במהירות, בחופזה, כנמלט ממש. מה קרה לו לרבי האהוב והנערץ שבנה את הקהילה מחורבותיה? מה הכריח אותו לברוח לארץ כה רחוקה לאחר שכה התמסר למען תושבי אוז'רוב!? שנים ארוכות ריחפה השאלה בחלל, עד שה'באר משה' בעצמו נתן את התשובה...

היה זה שנים רבות אחר כך, לאחר מלחמת העולם השנייה. אל חדרו נכנס יהודי, ותינה את צערו. הוא סיפר כי בנה בעשר אצבעותיו את מוסדות הקהילה בשכונה בה הוא מתגורר, פתח את בית הכנסת וארגוני הסיוע בקהילה, והתמסר להצלחת כל אחד מבני הקהילה - רובם אודים מוצלים מאש התופת הנאצית. "ולאחר כל זאת", סיפר אותו יהודי ופרץ בבכי, "בני הדור הצעיר, רוצים להשתלט על הקהילה שבביתי במאמץ רב ותוך מסירות נפש. הם החלו לשנות את סדרי הזמנים, מבקשים לשנות את סדר היום בבית הכנסת, פועלים הפוך מכל הוראה שלי... רבי! עוצה

לי עצה כיצד להתמודד עם הצרה הנוראה הזו שניחתה עליי בעיצומו של יום בהיר!"

ואז, פנה אליו ה'באר משה', וסיפר את סיפור חייו. את מסירותו והשקעתו למען הקהילה באוז'רוב שבפולין, את מלאכת השיקום שהשקיע, ואת בית המדרש והמוסדות שפתח ופיתח. "ובכל זאת ברחתי לארצות הברית, התדע למה?!" היהודי שם אוזנו כאפרכסת, סוד גדול עומד להתגלות... וכך סיפר הרבי: "כי לפתע קמו אנשים וקראו עוררין על היותי מנהיג הקהילה ורבה הבלתי מעורער. ידעתי שיש לי חסידים רבים בעיר, ידעתי שהם ילחמו על כבודי וינהלו קרב עיקש על מעמדי - ודווקא לכן ברחתי. ברחתי מהמחלוקת הנוראה הזו שאימה לפרוץ, העדפתי להגיע למקום ציה ושממה כמו ארצות הברית באותם ימים - ובלבד שהמחלוקת לא תיגע בשולי בגדי, שלא יהיה לי חלק בה ולו כמלוא נימה!". הרבי נשם עמוקות והמשיך: "והלא תדע בני, מה היה הסוף העצוב של הקהילה". כאן פרץ הרבי בבכי על צאן מרעיתו, למרות השנים הרבות שחלפו ולמרות שברח מאש המחלוקת שאימה להתלקח ביניהם - צערו על בני הקהילה היה כאובדן בניו ממש. "כשהנאצים ימ"ש נכנסו העירה, הם אפילו לא טרחו לשלוח את יהודי אוז'רוב למחנות. פשוט העמידו את כולם בשתי שורות ישרות, וירו בהם בזה אחר זה... ואני ניצלתי, כי ברחתי מאש המחלוקת!" - סיכם הרב, והותיר לבן שיחו להסיק לבד את המסקנות...

את הסיפור הנפלא הזה, שמענו מנינו של ה'באר משה', הרה"ח ר' דוד בקר שליט"א בן כ"ק האדמו"ר מאוז'רוב שליט"א, והוא טומן בחובו מסר נורא הוד: אש המחלוקת היא קטסטרופה נוראית, היא פוגעת בצודקים ושאינם צודקים כאחד, אינה מבחינה בין טובים לרעים. כשרואים מחלוקת מתגלעת, כשניצוץ מחלוקת מתחיל להתלקח - אדם חכם נושא את רגליו ובורח, מה לו ולצרה הזאת. יתכן שהוא צודק, יתכן שהוא מאוד מאוד צודק, לפחות כמו ה'באר משה' ביחס לקהילה אותה הקים וייסד ושיקם. ועדיין, כדאי לראותו מול העיניים כדי לזכור כיצד נהג, כדי להימלט ולהינצל. רק האחדות - היא המבטיחה סייעתא דשמיא, ברכות שמים, רוממות הרוח. אחדות מרוממת את בני ישראל, מקרבת אותם לאביהם שבשמים, מביאה בכנפיה ישועות וברכות לרוב. הבה נשמור על אחדותנו מכל משמר, כי כוחנו באחדותנו! [מתוך 'פניני פרשת השבוע']

וַיֵּרָא הָעָם כִּי בָעֵשׂ בַּמִּשָּׁה לְרֵדֶת מִן

הָהָר (לכ, א)

הבה ונראה כיצד הביא השטן את ישראל לידי חטא העגל...? הדברים מפורשים בדברי חז"ל, על הפסוק - "וירא העם כי בושש משה לרדת מן ההר..." (שמות לב, א): "בשעה שעלה משה למרום אמר להן לישראל, לסוף ארבעים יום בתחילת שש אני בא. לסוף ארבעים יום בא שטן וערבב את

העולם. אמר להן: 'משה רבכם היכן הוא?'. אמרו לו: 'עלה למרום'. אמר להן: 'באו שש' - ולא השגיחו עליו. 'מת' - ולא השגיחו עליו. הראה להן דמות מיטתו... והיינו דקאמרי ליה לאהרן: 'כי זה משה האיש לא ידענו מה היה לו' (שבת פט).

מסביר **הסבא מנובהרדוק** בספרו **'מדרגת האדם'**: זהו כוחו של השטן, להביא חושך, אפלה וערפול, לצייר דמיונות כוזבים, ואז ברגע של רפיון החליטו החלטה פזיזה - וכבר עשו עגל. אילו היו ישראל אומרים: "אין מה למהר, נמתין עוד יום אחד ונראה" - היו ניצולים מן החטא האיום. לא לחינם אמרו: 'הפזיזות - מן השטן'. אבל המתניות מצילה מן החטא, כמאמר הכתוב: **'ועוד מעט - ואין רשע'**, חכה רגע - ותינצל מן העבירה! ועל כך אמר שלמה המלך בחכמתו: 'החכם עיניו בראשו, והכסיל בחושך הולך' (קהלת ב, ד), ושאל **החוזא מלובלין** זצ"ל: הכסיל, בחושך הולך. ומה עושה החכם בחושך? התשובה היא: החכם בחושך אינו הולך! - כשהמוח מעורפל בחושך ואפילה, לוקחים פסק זמן!...

[מתוך 'בנועם שיח']

* * *

מסופר על הגאון **'החכם צבי'** זצ"ל שכאשר למד בבחרותו בישיבה התאכסן אצל בעל בית אמיד, אבי אביהם של בני משפחת רוטשילד. הימצאותו בבית זה גרמה קשיים לא מעטים, כיוון שבהיותו מתמיד עצום הגיע לפעמים אל הבית בשעת לילה מאוחרת. בני הבית לחצו על אביהם שיוציא את הבחור וישלחו למקום אחר, אך הוא לא נענה להם. כך נמשך הדבר זמן רב, ובעל הבית עמד בנסיון ולא העז להוציא מילה אחת של טרזניה מפיו. ויהי היום, וגם בעל הבית עצמו הגיע למצב שכבר לא היה מסוגל יותר לסבול את הקשיים. היה זה כאשר בדיוק באותו יום ניתקל בבעיות שונות בענייני מסחרו, ובליבו הצטברו מלאי של תחושות-כעס ומרירות, וכל אלה הביאוהו לפלוט כמה מילים נגד הבחור, אמנם הוא לא אמר לו במפורש שייצא מביתו, אבל הנימה שהיתה בפיו גילתה על יחס שונה מעט ממה שהיה עד אותו היום. מיד לאחר מכן הרגיש בעל הבית בדבר, והתחרט מאוד על כך, אף ניגש אל הבחור וביקש ממנו בדמעות מחילה, סליחה וכפרה.

והנה, לא עברה שעה קלה מאז פליטת הפה, והנה הגיעו פרנסי הקהילה הסמוכה לבקש מהבחור שיכהן כרב ואב"ד בעירם. ה'עסקה' נחתמה בו ביום, וכבר למחרת יצא ה'חכם צבי' מן הבית ועבר להתגורר בעיר ההיא. בצאתו את הבית, פנה לרוטשילד ואמר לו כדברים האלה: "עוד בתחילת בואי אליכם, נגזר משמים שזה יהיה היום האחרון. אם היית מגלה אורך רוח עוד שעה קלה בלבד ולא היית מתרעם על הקשיים שגרמתי לך על ידי לימוד התורה שלי - היית זוכה לבנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות. עכשיו שלא זכית לכך - בנים מופלגים בעשירות וממון יהיו לך, אך בנים תלמידי חכמים - לא יהיו לך..."

[מתוך 'אגעדאנק']